

A kereszténység Japánban.

Irtá: Dr. Ágner Lajos.

(Vége)

A fő- és székváros, Tokió főpolgármestere a shibai parkban fogadta a kongresszus tagjait, ahol a történeti hagyományok emléke övez minden talpalatnyi földet, u. i. itt nyugszanak a hajdan hatalmas shogunok. A mesteri üdvözlés, melyről annak idején a Times, Newyork Herald s más előkelő külföldi lapok is írtak, a következőképpen hangzott: *)

„Tokio császárváros nevében jutott osztályrészemül, mint ezidőszerinti főpolgármesternek, a megtisztelő kitüntetés, a legmelegebben üdvözölni a falaink között megjelent nagynevű idegen vendégeket.

Mindannyian rendkívüli kiváltságnak vesszük, hogy a mi városunkat választotta ilyen kitűnő gyülekezet nemzetközi találkozóhelyül. Hiszen tudjuk jól, hogy e távoli hely, melynek szokásai, nyelve, gondolkodásmódja annyira eltérő a nyugattól, keveset nyújthat magas igényeiknek, de viszont ami a rokonszenvet és tiszteletet illeti, hölgyeim és uraim, meg lehetnek győződve, hogy nagyfontosságú működésük sehol melegebbre és őszintébbre nem találhatna.

A hely ma még kevés látni valót nyújt; de annak dacára reméljük, hogy az önök éles megfigyelése fog itt-amott megjegyzésre méltót találni.

Első sorban azt óhajtjuk, hogy lássák mindazt, amit létesítettünk és létesítünk: úgy azt is, amit még nem volt módunkban kivívni, mit még nem tettünk és amit igyekezünk megsemmisíteni.

De legyen bármikép, meg vagyunk győződve, hogy jobb időpontot nem választhattak volna látogatásuknak. Ez az első nemzetközi gyülekezet országunkban és e tényeknek horderejét egész fontosságában felfogjuk. Önök ezzel mintegy elismerik, hogy ami még jóformán ismeretlen városunk, mely eddig az ország határain kívül szerepet nem játszott az embe-

riség művelődésének történetében, a világ metropolisai sorába emelkedett. Szabadjon remélnünk, hogy egy ilyen összejövetel, melynek célja a legmagasabb, mellyel emberi lélek bír és a vallás, mely szeretetet tanít és segítyt nyújt egyformán mindenkinek, ki szenved és fáradhatlanul küzd minden társadalmi javítás és erkölcsi nemesbülés céljaiért, követve a béke és boldogság küldöttjének tanait, hirdetve annak ígését, szabadjon remélnünk, hogy egy ily összejövetel munkájának üdvös eredménye legyen és messze kiható fontossága — a Nyugat és Kelet közelebbé láncolásában.

Legyenek bár dogmáik legnagyobb részünkre még ismeretlenek, de tudjuk a történetből, hogy azok elsősorban a szenvedő emberiség felemelésére irányultak, ezen felebaráti szeretet legyen közös mindnyájunkra nézve, e szeretet működési tere az, mely mindnyájunkat összehozott ma. Ezen érzésnek kifejezést adni, úgy mint azon őszinte érdeklődést tolmácsolni, mellyel működésüket kísérlük és annak a legteljesebb sikert kívánni, voltak az indító okok, melyek összehoztak és melyek azon szerencsében részesítettek, hogy önöket, kiváló vendégek, ünnepelhessük a főváros és ennek lakossága nevében. Hozta isten mindnyájukat!”

A kongresszus fényét emelte gróf Okuma búcsúbeszéde, aki egész Japán nevében örömet fejezte ki afölött, hogy nemzete méltatja a kereszténység érdemeit és hogy az emberiség javára irányuló magas feladatainak legőszintébb szívből kíván állandó sikert, mert épen ezek a magasabb sikerek lesznek azok, amelyek Kelet és Nyugat fiait egymáshoz közelebb viszik és a szeretet és béke kapcsát a nemzetek között csak a hit szentesítheti meg. Beszédének nagy hatása lett a közvéleményre. Innét magyarázható, hogy az utolsó években annyi protestans község alakult. Térítők jöttek Angliából, Németországból, Amerikából, kik nagy kiterjedésű telepeket biztosítva, számos iskolát, kórházat, ipariskolát, árvaházat alapítottak.

Japán napjainkban forrongó szellemi életet él. A nyugati eszmék s a keletiek vívódnak egymással. Hagyományos hitvallásuk tanai mintha ősdiak volnának már a mai nemze-

*) Vay Péter cikke Japán szellemi átalakulásáról. Kath. Szemle 1907. VI. f. 580—581. old.

déeknek. Számos kereszténnyé lett japán vallja ezt. Mások pedig csökönyösen ragaszkodnak az ősi valláshoz, legfeljebb reformálását kívánják. Hogy ennek az érdekes forrongásnak, vajudásnak lényegét megérthessük, nem lesz hiábavaló egy pár idevágó keleti véleményt hallanunk.

Murakami Sensho jeles professzor szerint a mai buddhizmus egészen elfelejtette eredeti hivatását, azért lejárt a magát és nem időszerű többé. Katayama Kuniyoshi tanár pedig egészen atheistának vallja magát s a buddhizmust is természetesen tévesnek tartja. Kifogásolja a nagy temetési ceremóniákat. A buddhista papok számának kevesbítését és a papi létszám komolyabb tanítását követeli.

Kato Hiroyuki, volt egyetemi rektor abban a véleményben van, hogy a buddhizmus reformálandó. A buddhizmus tanítása nem romlott meg, csak a buddhista papok romlottak el. Elég volna téve a buddhizmusnak, ha a papok a szent írásokat pontosan és szorgalmasan olvasnák és a ceremóniákat lelkiismeretesen betartanák. Elítéli a búcsújárásokat és az egyháznak szánt adományokat.

Jouye Enry, híres vallásfilozófus szerint is megromlott a buddhizmus tanítása, amelyen ő állami beavatkozással szeretne segíteni. Sürgeti ezt az állami beavatkozást, mert nagy baj egy népre, ha nincsen jó vallása. Állítja, hogy a népek bukásához vagy felvirágzásához nem kevés köze van az illető népek vallásos életének. Úgy látja, hogy a papok erkölcsi és szellemi nivóját kell emelni. A prédikálást elhanyagolták; a papok évek óta csak a temetéseken fungálnak. Hibáztatja, hogy a papi diplomát pénzért veszik s a censorokat meg lehet vesztegetni. A buddhista kolostorokat rablóbarlangoknak nevezi.

Vannak olyanok, akik a buddhizmus revízióját hirdetik, sőt követelik. Szeretnék, ha a buddhista tanításokat a haladó tudományhoz lehetne alkalmazni, ezzel megmenteni vélik a társadalmat. Hirdetik, hogy manapság már a népek felvilágosodottabb századaiban az ősi és inkább primitív gondolkozású és érzésű népek lelkivilágához illő mithológiai részeket el is lehetne hagyni.

1447

Ezzel szemben meg többen a Buddhához való visszatérést hirdetik. Ezek táborához tartozik például Yanagizawa, aki azt tartja, hogy nem kell modernség. A vallás ne legyen eklektikus, mint a tudomány.

Jouye Tetsujiro pessimistaként a buddhizmus végét jósolgatja. Azt tartja, hogy azok a papok, akik a morál követelményei alatt állanak, nem lehetnek a morál felett tekintélyek.

Van egy elég tekintélyes ifjú csoport, mely az ifjú buddhisták szövetkezése Tokio központtal. Címe: International Buddhist Young Men's Association. Érdekes a japán-orosz háború befejezése idején kiadott kiáltványuk, melynek egy része így hangzik: Olyan időben, amidőn az emberiség műveltebb része attól a betegségtől lett életűt, amelyet egy kizárólagosan materiális kultúra vont maga után, sokan figyelmüket a buddhizmus felé fordítják, mint a legészszerűbb filozófiai és kozmopolita vallás felé, amely a legnagyobb mértékben kielégíti a haladó emberiség igényeit. Tekintettel a mostani helyzetre, azon óhaj töl el bennünket, Japán ifjú buddhistáit, hogy Buddha evangéliuma minden népek között elterjedjen. A buddhista népek legtöbbje segélytelen téflenség kábultságában él és a legtöbbjét a babona varázsa tartja fogva. A távol kelet császári szigetországa feladatának tekinti, hogy az alvó ázsiai kontinenst felébressze. A buddhizmus híveinek nem szabad téfleneknek lenniök. Az ő feladatuk, hogy Ázsia népeinek szellemi ébresztői legyenek és egyuttal a buddhizmus igazságait az egész földön hirdessék. Az ifjú buddhisták szövetsége azért alakult, hogy ezt a célt szolgálja, hogy a világ szétszórt buddhistáinak láncá legyen. Fivéreink és nővéreink! Bárhol időztök is Ázsiában, Amerikában vagy más földrészen, jöjjetek és lépjete velünk összeköttetésbe.

Omachiban a megfetestesült japán patriótát, a vérbeli loyális honpolgárt, az ő nemzeti vallás és hagyomány bámulatos tisztelőjét szemléljük. E felfogásban gyökerezik a dinasztia istenítése, mely hit szerint a mikádó az ő élő és látható istenük. A császár kegyele, tisztelete az első és fő parancs.

1448

De a sok skeptikus japán közt jellemző Ukita Wamin felfogása, aki új vallást szeretne már Nipponban látni. Mily boldog volna ő, ha ezt megalapíthatná. Ezt a nézetet vallja Okuma gróf is az „Unser Vaterland“ című műben. Yau agizawa-t is ez a kérdés nyugtalanítja, de úgy látszik nem hisz az új vallás mielőbbi megalapításában.

Japán jeles vallástörténésze, Anezaki Masaharu úgy látja, hogy Japán nemzeti jellemében és geográfiai elzárkózottságában lehet feltalálni annak okát, hogy vallása szegényes s hogy Dante és Ágoston-féle nagy filozófusokat nem szüli még. Mélyebb, ideális világot követelő felfogást és tanokat látunk egy Ito nevű apostolkodó buzgó férfiúban, ki az önzés ellen predikál s az önzetlenséget tartja legfőbb erkölcsi alapprinciumnak. Hogy az ilyen Itó-féle apostolok mily nagy tiszteletnek örvendenek s mily kilátásai lehetnek az efajta apostolkodásnak, arra nézve elég utalunk a napilapokban nem egyszer megjelent hírekre, melyek az új apostolok megjelenését apostrofálják s őket maniakus embereknek s tanításaikat beteges, követésre nem méltó tanoknak bélyegzik.

Némely japán vallásos meggyőződése Ukita professzor szerint a nipponok jövődő vallását fűkrözi vissza. Ezen japánok egyszerre keresztények, Konfucius és Buddha követői. Ukita azt hiszi, hogy Japán jövődő vallása e három vallás legjobb tanainak összeválogatásából fog keletkezni. Ezt annál inkább is hiszi, mivel a mai kereszténység hajlik a konfucianizmus némely tana felé, viszont a buddhizmus gyakran impregnálódik Krisztus tanaival. Felemlíti a konfucianizmus és buddhizmus véres és elkeseredett harcait egymás ellen, amely végre is a keftőnek teljes kibékülésével, sőt bizonyos foku egybeolvadásával végződött. Kiyomaru Kawai azonban a jövődőben ilyen összeolvadás által keletkezett vallásból a kereszténység befolyását kizártnak hiszi. Szerinte a shiutó vallás fogna Buddha és Konfucius vallásával összeolvadni, mint amely bizonyos mértékben már be is következett. A buddhista vallás legfőbb realitása, az u. n. shinuyō u. i. azonos a konfuciusi thien-nel, éggel s a shintoista ama

minakano nushi-val. A keresztény felfogás alkotta „isten“, akit proféták láttak is, nem felel meg a fenti legmagasabb realitásnak. De legjellemzőbbet szerzőnk akkor hoz fel, amikor a kereszténységnek hazafiatlan irányát bírálja, u. i. minden japán első sorban jó hazafi, jó alattvaló, jó állampolgár s őseinek kegyeletes leszármazottja. Ebben a felfogásban gyökerezik az ő külön nippon etikájuk, mely a buddhizmusban és konfucianizmusban nem látja fenyegetve ezt az ősi patrióta felfogást.*)

Tetsujiro Jnoye szerint egész új vallást kell alapítani; bár lényegileg minden vallás jó és üdvös, hisz mindig voltak erényes és bölcs mérsékletű emberek, anélkül, hogy például akár kereszténynek, akár buddhistának kellett volna okvetlenül lenniök. Igyekezik kimutatni minden vallás jó és rossz oldalát s úgy találja, hogy például a buddhizmus előnye mély filozófiai szemlélődéseiben, régiségében van; hátránya azonban, hogy homályos és pesszimistikus, lemondást tanító. A kereszténység főajánlója abban van, hogy a művelt nyugati államok vallása, könnyen érthető és nincs benne, mint a buddhizmusban, kimondott pesszimizmus, ellenben hátránya, hogy kozmopolita és az európai tudományokkal ellentétben áll. A konfucianizmus előnyös, mert régi és gyakorlati, bár ez ma a szellemileg elmaradt népek vállása. Valamennyi vallás egyezik azonban abban, hogy egy legfelsőbb hatalmat tanít s alapja és célja: a morál. Az új, alapítandó vallásnak teljesen egységesnek kell lennie s a legfőbb lény és az erkölcsről alkotott fogalomnak mindenki által elfogadhatónak kell lennie.

Japán mai legnagyobb államférfia, a nipponok Bismarckja, Ito márki, nemrég így jellemezte a keresztény civilizációt: „A valódi civilizáció az, mely keresztény alapon nyugszik; s Japánnak a jövőben bekövetkező felendülését azon férfiak fogják előmozdítani, akik keresztény nevelésben részesültek.“

Míg a különböző táborok a maguk igazának védelmezésében ekkép harcolnak egymással, azalatt a kereszténység terjeszkedé-

*) V. ö. Tsuji: Japanisches Bildungswesen. München, 1907. Lehmanns Verlag.

sét a viszonyokban rejlő lehetőséget igen élénken megvilágíthatják a rendelkezésünkre szolgáló numerikus adatok, amelyek szintén beszélnek s a kilátásokat illetőleg következtetést vonni engednek.

Japánban ma van római katolikus, görög keleti (orosz) és evangélikus misszió. 1861. óta van Japánban protestans misszió is, mely beköltözése után pár évre körülbelül 7000 keresztényt fedezett fel még mint a középkori jezsuiták térítésének maradványait. 1881-ben már 25.633 katolikus és csak 4412 evangélikus volt. 1886-ban már 32.293 katolikust találunk. 1902-ben a római egyháznak 55.824 hive van. A katolikus hitnek ezen számbeli gyarapodását a külsőségeknek a buddhizmussal igen hasonló volta is megmagyarázza. Az okos szervezet is jótékonyan hat a katolikus vallás terjesztésére.

Van u. i. egy hercegprimás is, aki Tokióban székel, azonfelül van négy püspökség. A hívők nagy tömege van Kyushiu szigetén. A térítés munkájának vezetése a párizsi misszió-társaság kezében van. A legtöbb misszionarius francia vagy elsass-lotharingiai.

Az orthodox orosz egyház alapítója és főmunkása Miklós püspök, aki 1862-ben Hakodateban telepedett le, majd Tokióban. Nishimával összeköttetésben állott. 1902-ben 26.680 hívője volt ennek az egyháznak. Az 1895 óta bekövetkezett politikai surlódások ezen orthodox egyháznak sok és végzetes károkat okoztak.

Schiller, kyótoi lelkész statisztikai kimutatása szerint 1902-ben a japáni keresztények összes száma 129.134 lelket tesz ki, ebből 55.824 róm. katolikus, 46.634 protestans és 26.680 görög katolikus. Ha csekély szám is ez, értékelni tudjuk, ha meggondoljuk, hogy 1873. február 19-én szüntették csak meg a keresztények ellen hozott kegyetlen rendszabályokat s csak az addig „gonosz sekta” 1889. február 11-én nyerte el vallásszabadságát. A hívők számának szaporodása lassan bár, de halad, 1901-ben már az általánosszaporulat körülbelül hatezerre tehető. Nagy szó az, hogy 1902-ben már 456 szervezett evangélikus egyház volt, amelyek közül mintegy 80 vagyonilag teljesen önálló volt. Ezek már 1451

Koreában s Formozán is terjeszkedtek. 1904-ig a róm. kath. hitközségek száma 210, az oroszé 174 volt. Nem tekintve a katechéták, tanítók etc. nagy számát, 380 bennszülött lelkész volt s emellett 27 görög és 34 római. Tokióban mintegy 15 ezer keresztény van. Szervezett egyházközségek majdnem valamennyi nagyobb városban vannak.

Mindez bizony percentekben igen kevés eredmény (egy fél), de azért jelentékeny emberekben nem szűkölködik, amiről D. Greene térítő is szólt az 1900. október 24.—31. Tokióban tartott misszió-értekezleten: „A keresztények kis csapatából került ki már egy miniszter (gróf Aoki, aki a német evangélikus egyház tagja), két kuriai bíró, két parlamenti elnök, két-három államtitkár, több osztályfőnök etc. A régebbi parlamentek tagjai közt is voltak számosan, a legutóbbiban az elnökön kívül 13 s egypár a ház legjelentékenyebb tagjai. A liberális párt (90) évi nagy végrehajtó-bizottságában kétharmad része keresztény volt. A hadseregben 155 tiszt keresztény (három százalék). A haditengerészetnél is el van terjedve a kereszténység. A tanárok s tanulók közt is sokan vannak. A legnagyobb napilapok közül is három a keresztény vezető emberek hatása alatt áll. A jótékony egyesületek is jórészen keresztények kezében vannak. A protestansok egyharmadrészben a samuraiból, nemesi osztályból kerülnek ki.

A keresztény hívők az írói világban is jelentékeny szerepet visznek. Különösen az tünik föl az u. n. Meiji-korban (1867-ben), hogy bizonyos, eddig nem létezett (s keresztény eredetre valló) fogalmak kerültek forgalomba például *sam bi* (dicsőség, jutalom), *yeisei* (öröklét), *kansha* (hála) etc. A régi *kami* fogalomnak új, a keresztény „istent” is kifejező értelem kölcsönöztetett.*) Munzinger szerint a japánok etikája öttizedrészben már keresztény jellegű mutat. A társadalom a keresztényektől tanulta, hogy a monogamia a legfőkételesebb faja a házasságnak. Általában a keresztény gondolkodás tért hódít s az individualizmus is utat tört magának. A hajdan atheista Itó is a kereszténység pártjára állott.

*) V. ö. Ágner: A japán szókincs európai elemei. K. Szemle 1909. évf.

Japán ma forrongó időszakot él: sokan vannak a pogányok közt, akik theistikusan gondolkoznak és keresztény módon cselekednek. A dogmák merev világa s a methodistika nincs inyére a japán jellemnek — a bibliai evangéliumnak egyszerű és gyakorlati kereszténysége — ez közelebb áll hozzájuk. Természetes, hogy ha átveszik is, bizonyos mongol jelleg marad rajta, mert a japánok kritika nélkül semmit sem vesznek át. Iyeyasu, a 300 év előtti nagy „japán“, a jezsuiták és franciskánusok üldözője szent a japánok emlékében ma is.

Tévedés volna azt hinni, hogy Japán keresztényi vallásán még nem kellene nagyon sokat fáradozni. A japáni kereszténység mai állapotát s jövő helyzetét különféle képen ítélik meg. Vannak, akik azt állítják, hogy a japánok érzéketlenek a keresztény tanok iránt s így a misszionáriusoknak fáradozása egészen hiábavaló ebben a szigetországban. Mások pedig optimista szemüvegük alatt a hősies mandzsuriai hadsereget kereszténynek mondják. Mindkét állítás túlzott. Igenis van némi jövője Japánban is a kereszténységnek, azonban az téves állítás, hogy vérmes reményekre volna kilátás, vagy hogy már napjainkban valami nagyon fényesen állna ott a kereszténység ügye. Mert a legnagyobb buzgalom dacára is csak azt mondhatjuk, hogy a lakosságnak csupán fél percentje keresztény. De ebbe a percentbe az összes felekezetek, római és görög katolikusok valamint a protestánsok bennfoglaltatnak. A lakosság nagy többsége még alig hallott valaha valamit a kereszténységről. Sok száz város vagy sok ezer falu népének halvány fogalma sincsen róla. Az egész lakosságnak mintegy háromtizedrésze nem ismeri Krisztus tanítását.

A tapasztalat azt bizonyítja, hogy a keresztény tanok az előkelőbb körökben kevésbé vannak elterjedve, mint az alsóbb osztályokban. A földmivelő nép körében szintén ismeretlen, mert az a Shintó- és Buddha-vallást követi. A krisztusi hit terjedésének az is akadály, hogy a missziók munkásaira aránylag óriási területek lakosai esnek, például 34.000 léleknek csak egy pap jut, holott 450 lakosra esik egy buddhapap; továbbá a külföldi térítők

csak 67 állomáson működnek, úgyhogy az összes misszionáriusoknak huszonhárom százaléka s a japáni segédek tizenhét százaléka Tokióban működik, amely állomáshelyek lakói az összes lakosságnak csak három és egyharmad százalékát tették ki.

Ezekből könnyű belátni, hogy a missziókban még sok a tenni való. Erre vonatkoznak Schiller papnak szavai is, mikor azt mondja, hogy a misszióknak öröködniök kell Japánban az igazi, tiszta tanokra, nehogy a kereszténység a kelleténél japánibb színezetű legyen; nehogy Krisztus tanai nagyon összekeveredjenek az „őskultusszal“, a császárok tiszteletével, buddhista befolyással s konfucianizmussal. Vigyázni kell, nehogy a kereszténység ezen tanokkal összekeveredjék abban az országban, ahol a buddhista papok, a legalsótól a legfőbbig, nyilvános helyeken élnek, ahol a házasságot oly könnyű szerrel fel lehet oldani s ahol a nőnek oly alárendelt szerepe van. Ily országban különösen körültekintőnek kell lenni magának a misszióknak tagjai ellenőrzésében, nehogy joggal vethessék szemére azt a nem ritkán hallott mondást, hogy Japánban a kereszténység terjeszkedésének főakadályai — a misszionáriusok. Schiller jól ismeri a japáni viszonyokat s abban a véleményben van, hogy Japánban még legalább ötven esztendeig mindig jut szerepe a misszióknak. Nagyon optimista szemüvegen nézik a kereszténység mai helyzetét azok, akik azt hirdetik, hogy Japán már nem szorult rá a külföldi missziók működésére. Jusszon eszünkbe a Kinából importált buddhizmus sorsa Japánban, mely csak nemzetiségi kezekben fejlődhetett s eredetiségéből sokat elhagyott. Ez a sors vár a keresztény tanokra is. Legalább napjainkban olyan viszonyok vannak Japánban, hogy egy misszió-társaság sem gonuolhat ma arra, hogy új evangelista-csapatokat bocsásson útra. Az eddigi missziók például „Az egyetemes evangélikus-protestáns misszió-egyesület“ dicséretes buzgalmat fejtenek ki. A munka köre és irányai a következők: irodalmi működés, keresztény községek alkotása, német theológiai műveknek japánra való fordítása, a sajtó kihasználása etc. Főállomások: Tokió és Kioto, ahol

továbbképző iskolák is vannak. Ezekben német nyelvet és irodalmat is tanulnak. Van Tokióban egy teológiai iskola, ahol lelkészeket képeznek ki. Ezek nagyban segítségére vannak a misszióknak, mert ezáltal lehetővé válik a japánoknak japán által való megtérítése. A tokiói iskolának filiája a chibai, amelynek hallgatói a vidéknek tanítókat nevelnek. Hogy a kereszténység Japánban fog-e és mennyiben hódítani, arra vonatkozólag lássuk gróf Vay Péter optimista vélekedését*): „Japán gyors haladása mindenekelőtt az anyagi térre szorítkozott, anélkül, hogy a szellem világának áthasonítására lett volna ideje nagyobb gondot fordítani. Először is gazdagnak, nagynak, hatalmasnak kívánt lenni. Vakon követte Nyugat-Európa kereskedelmi nagyhatalmainak példáját... De vajon a nép maga boldogabb-e belsőleg e külső változás és hatványozott fizikai erőfeszítés alatt: egy másik nagyfontosságú kérdés, mely folyton ott lebeg mindazok szeme előtt, kik e népnek felvirágozását őszintén kívánják. A viszonyok túlgyors átalakulása nagyon könnyen vonhat maga után gazdasági válságokat, melyek már eddig is többször mutatkoztak. És még nagyobb az erkölcsi válság veszélye, mely hasonlóan fog mindaddig fenyegetni, míg a nép nem vallja magáénak ujonelsajáftott művelődésének nemcsak külső megnyilvánulását, hanem belső meggyőződésének alapját, mely mindekenekelőtt keresztény.”

Ezzel szemben olvassuk Dr. Daiji Ichikawa „Díje Kultur Japans” című munkájában írt sorait: „hogya a modern japánok egyáltalán nem ellenségei a kereszténységnek és annak elterjedését nem gátolják, mert a mai Japán a vallásos kérdésekben indifferens álláspontra helyezkedik és életüknek alapját az etika képezi. A nyugati államokban szerinte egész másképp áll a dolog, mert ott sem az állami, sem a családi életet nem lehet elképzelni a keresztény vallás nélkül. Különösnek találja, hogy nyugaton az iskolában vallástant is tanítanak. Japánban u. i. az iskolákban hittant nem tanítanak, épen ezért számos nyugati író tévesen ismertette Japán szellemi

életét, mert azt következtette, hogy náluk, mivel hittant nem tanítanak, ügyet sem vetnek a szív- és jellemkérdésre. Tévedés azt gondolni, hogy vallástanítás nélkül nem lehetne a szívet és a jellemet nevelni. Japánban ezt a célt az erkölcsstan tanítása szolgálja s Japán erre kiváló példákat tud felmutatni. Van náluk is vallás s ennek dogmáit náluk is tanítják, de az iskolában az etika van előtérbe állítva s a vallástanítás a családra van bízva. A vallások Japánban valamennyien szabadok, csak terjeszkedésükben nem szabad politizálniok. A buddhisták és shinteosták irodalommal és művészettel foglalkoztak s a törvények és erkölcsök megalapozásában közreműködtek.

A japáni keresztény papok intelligencia dolgában jóval felülmúlják a buddhista papokat. Ez nagy előnye a kereszténységnek Japánban, valamint az a körülmény, hogy a térítők igen sok pénzzel rendelkeznek. Van azonban a kereszténységnek szerinte egy gyenge oldala, amiért homlokegyenest ellenkezik a japán felfogással, t. i. a japánok a mikádót Istentől származottnak tartják, ez pedig a keresztény vallással össze nem egyeztethető; ez a legnagyobb oka, hogy a kereszténység Japánban nem terjeszkedhetik, legalább nem abban a mértékben, mint a buddhizmus, amely alkalmazkodni igyekezett a japánok nemzeti sajátosságaihoz. Japánban nem üldözik már a keresztényeket, mint azelőtt s terjesztését sem akadályozzák meg, csak azt megkövetelik minden hívőtől, hogy a császárt és a honi törvényeket tiszteletben tartsa.

A templomok száma meglehetősen tekintélyes. 1903-ban shinto templom és egyház volt 56.351, buddhista 72.268, keresztény 1102.

Az ifjúság humánus nevelésében a három legfőbb erény a következő: önuralom, igazságszeretet és felebaráti szeretet. A japánoknál a kötelességérzet erősebben kifejlődött mint a jogérzet; a keleti népeket általában engedelmesnek és loyálisnak nevelik; innen van, hogy a szabadság, egyenlőség és jogi érzet náluk gyöngén fejlődött ki. De az európai szellem hatása alatt a szabadság és egyenlőség eszméi náluk is terjedni kezdenek. Az

*) Kelet császárai és császárságai. Budapest, Franklin 1906. 414—415. oldal.

óriási nagy fegyelem tudta megalkotni azt a hősies és elszánt hadsereget, amely pár év előtt Oroszországot leverte. Általában jellemző, hogy a japánok még ma is inkább a szociális nemzeti erényeknek hódolnak, mint az individualizmusnak.

A család is egy kisebb társaság. Minden japán férfinak kötelessége családot alapítani (kivéve a buddhista barátokat), u. i. a japánok a házasságnélküli állapotot a természeti törvény megsértésének tartják. A japánok ezen erkölcstana Künfucius tanításain alapszik, aki természeti és emberi törvények alapján állott. Minden japáni azért is köteles megházasodni, hogy utódaiban az ősök tisztelete biztosítva legyen. Ezt a kötelességet u. n. kó k ó (gyermeki kegyelet erénye) parancsolja. Japán fel fogás szerint a családi ház nem csupán az a hely, ahol a család tagjai esznek, tartózkodnak és aludnak, hanem a nemzeti istenek és ősök tiszteletének szentélye is.

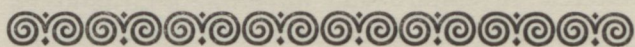
A férfit és nőt ők organikus egységnek tekintik, akiknek feladata nemcsak az életközösség, hanem családalapítás is. Japánban azt tartják, hogy ennek az organikus két félnek megfelelő munkakör és foglalkozás felel meg, az asszonynak teszem fel nem szabad férfit illető foglalkozást űzni, például politizálni, viszont a férfinak nem szabad asszonyi munkát végezni, például edényt mosni. A nő nővé, az ifjút férfiúvá igyekeznek nevelni. Az ideális nő házas, szerény, engedelmes, munkás; az ideális férfi pedig loyális alattvaló, lelkes hazafi, munkás polgár, gondos családapa és jó katona.

Napjainkban nagy szellemi forrongások színhelye Japán. Az óvilág vallásos hagyományai és a nyugatról átplántált eszmék vívódnak egymással. Csak nemrég olvashattuk a napilapok hasábjain, hogy a jelenlegi belügyminiszter is foglalkozik a vallásfelekezettekkel s a különböző vallásokból (keresztény vallás, shintoizmus, buddhizmus, konfucionizmus) egy új, egységes vallást szeretne alkotni. Persze ezt belügyminiszteri rendelettel nem lehet elintézni. Azonban ez a hír mindenesetre jellemző a viszonyokra, Nippon mai szellemi életére. Annyi bizonyos, hogy az idegen kultúra nagyon át- és áthatotta a modern Japán

1457

egész életét. Ez a civilizáció pedig, amelynek oly sokat köszönhet Japán, nyugati azaz keresztény civilizáció, amely hivatva van arra, hogy a derék és simulékony japánokra minél üdvösebb hatást gyakoroljon.

Repertorium: Dr. Daiji Itchikawa: „Die Kultur Japans.” Berlin. Verlag von Carl Curtius. 1907. — Carl Munzinger: „Japan und die Japaner.” Stuttgart. 1904. Verlag von D. Gundert. — D. Hans Haas: „Japans Zukunftsreligion.” Berlin. Verlag von Carl Curtius, 1907. — Gr. Vay Péter: „Kelet császárai és császárságai.” Budapest, 1906. — U. a.: „Japán szellemi átalakulása.” Kath. Szemle 1907. VI. — Dr. Ágner Lajos: A japánság súlya és törekvése.” Jászberény, 1905. — U. a.: „A kínai nevelés.” Jászberény, 1907. — Tsuji Takahira: „Japanisches Bildungswesen.” München, 1907. — Augusta M. Campbele Davidson: „Present-Day Japan.” London, 1907. — J. Takano: „Das heutige Unterrichtswesen in Japan.” (Jahrbuch der Münchener Orientalischen Gesellschaft 1902—1903, Berlin. Verlag Paetel. — C. Munzinger: „Zur Psychologie des modernen Japans. (Beiträge zur Kenntnis des Orients. Halle, 1908. — Thomas F. Millard: „The Far Eastern Question.” London, 1909. — Rein: „Japan nach Reisen und Studien.” Leipzig, 1905.

Víg álmodások büszke rabja...

Irtta: Fekete Ferenc.

Víg álmodások büszke rabja lettem,
Kit messzi ország csókkal hívogat,
A nagy remények városába tartok,
Hol borban uszik bibor alkonyat.

Hol nincs a csóknak, álmodásnak ára
S ha tűz-szemével asszony, lány megejt,
Ajkadtól nem vonják el féltve szidva
A mámorosztó vig aranykehelyt.

Ott lesz majd nékem verl ezüsből trónom
S enyém lesz minden rózsás asszony-ajk,
A szent öröm hús habjában megfürdöm
S megyek tovább, míg izzó vérem hajt.

1458